

EL CARRER DE L'ALFONS

El nom del **carrer de l'Alfons** és, d'entrada, una mica enigmàtic. Qui era aquest tal Alfons? La memòria popular no reula prou enrere per recordar el personatge que dona nom a un carrer del Premià de Mar antic, un carrer estret de 115 metres de llargada que va del carrer de Colom al Camí Ral, tallat pels carrers actuals de Sant Francesc i de Sant Miquel.

Hem preguntat a alguns veïns d'edat del poble, els quals ens han aportat respostes diverses i curioses. Aquests veïns recorden que el carrer ja es deia així abans de la Guerra Civil. Però altres han dit que no, que abans de la Guerra Civil no es deia **carrer de l'Alfons**, sinó que era *al fons* del carrer de Colom girant a mà dreta. Carrer *del fons*?! Inversemblant. Altres versions diuen que l'Alfons era un mosso que treballava a la [Masia Ribas](#) i que a Cal Cabrer li dispensaven un tracte afectuós. És un cas similar al de l'Endalet, que dona nom a una plaça a prop del cementiri. La imaginació popular és prolífica.

Segons que recull Jordi Amat i Teixidó a la pàgina 155 del seu llibre *Premià de Mar 1931-1945* (Ajuntament de Premià de Mar 2001), durant la Segona República el carrer es deia carrer d'[Alfons XIII](#). Però amb l'esclat de la Guerra Civil el Consell Municipal va canviar els noms de la majoria de carrers i a aquest li van posar el del cèlebre poeta català [Joan Maragall](#). El padró municipal de 1936 identifica vuit habitatges (7+1) i trenta-vuit veïns en aquest carrer, i molts noms dels veïns coincideixen amb els que hi vivien el 1921. Per tant, no hi ha dubte que parlem del mateix carrer.

L'any 1939 el règim franquista va canviar el nom del *carrer de Joan Maragall* pel de [calle del Obispo Polanco](#), un bisbe de Terol assassinat a Catalunya l'any 1937, en ple conflicte civil. L'any 1979, acabat el franquisme i amb la voluntat de recuperar els noms antics i legítims del municipi, l'[Ajuntament democràtic](#) va canviar la placa i va tornar a dir-n'hi **carrer de l'Alfons**, que era tal com popularment i antiga es coneixia,

però obviant l'ordinal monàrquic. Ja no era *Alfons XIII*, sinó *Alfons*, a seques. El carrer del fons esdevingué **carrer de l'Alfons**.

Per què l'antic carrer d'Alfons XIII va esdevenir el carrer de l'Alfons? Potser perquè al cap de quaranta-tres anys (de 1936 a 1979) hom només es recordava que el carrer s'havia dit de **l'Alfons**, però no es recordava del rei Alfons XIII. També cal tenir en compte que, malgrat els noms oficials franquistes, en moltes poblacions la gent continuava utilitzant els noms populars dels carrers i dels noms de tota la vida.

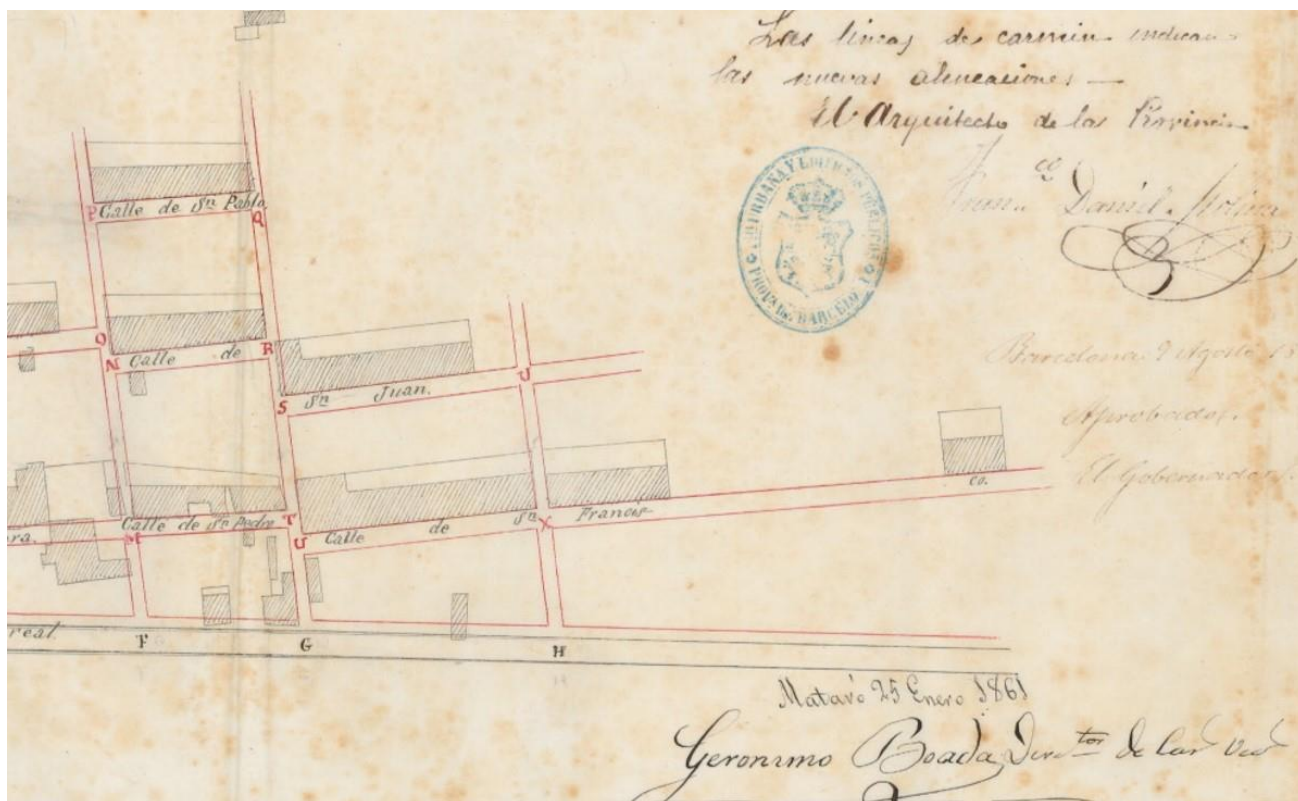
D'altra banda, té raó Jordi Amat en això que diu? El 1936 el carrer era dedicat a Alfons XIII realment? La Segona República (1931) no l'havia canviat, sobretot tenint en compte que Alfons XIII, auspiciador del cop d'Estat de Primo de Rivera, aquell any mateix havia marxat a l'exili?

L'Arxiu Històric Municipal conté una documentació del primer quart del segle XX que ens parla d'aquest carrer. Efectivament, al padró municipal de 1920-1921 apareix el **carrer de l'Alfons**. Així, ras i curt. El nom popular. Al carrer hi ha set números que acullen un total de 31 veïns i veïnes. Reculant una mica en el temps comprovem que el padró municipal de 1915 també registra el nom d'aquest carrer i els mateixos set números, però comptabilitza una població de només disset persones. Estranyament, aquest carrer no apareix al padró municipal de 1910 i, pel que veiem a la resta del padró, no podem pensar en un canvi de nom. Com que no és l'únic carrer absent en el padró d'aquest any, deduïm que del document se'n van extraviar unes quantes pàgines.

Però el document històric més antic que hem trobat que, fins a la data, fa referència del **carrer de l'Alfons** és el padró municipal de 1905. Aquell any al carrer hi vivien 32 veïns repartits en 7 números de carrer. Podríem indagar a què es deu l'oscil·lació de població entre 1905 i 1920, però això no és l'objecte d'aquest article.

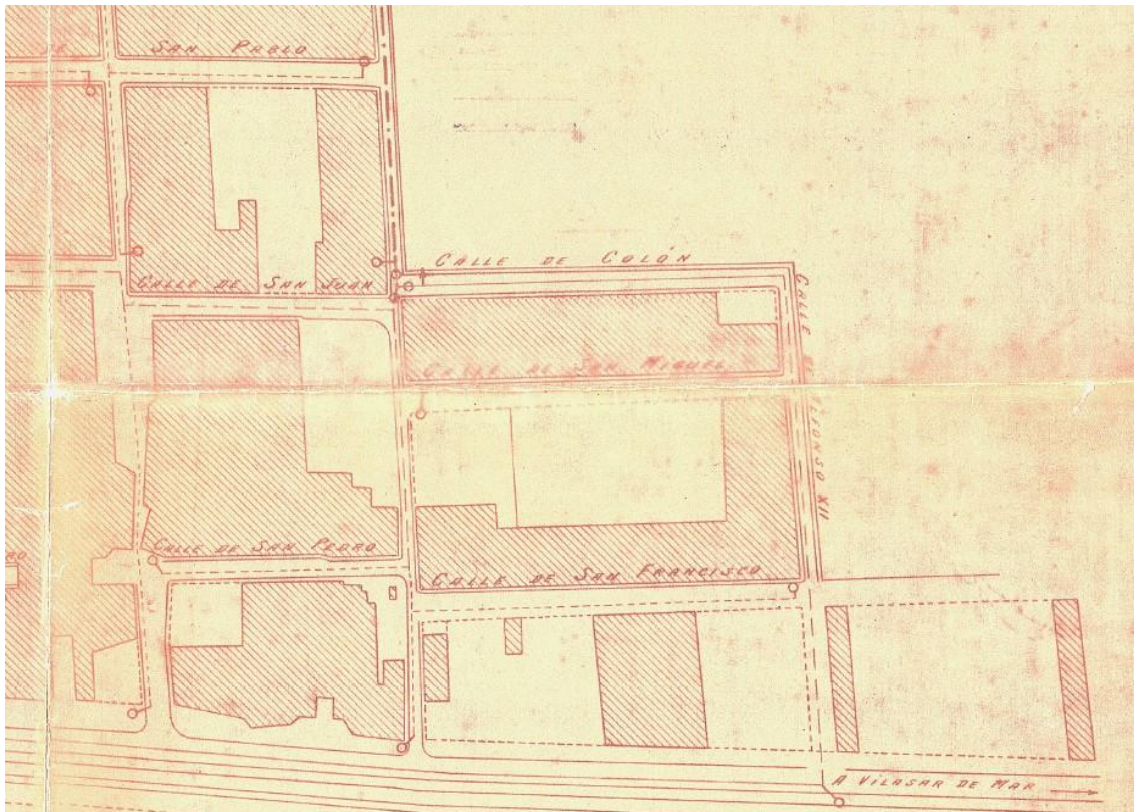
El padró municipal anterior a 1905 que existeix a l'Arxiu Històric Municipal de Premià de Mar és el de 1862 (o de 1867, segons la lectura que en fem). Les quatre dècades que van entre aquestes dues dates no disposen de cap padró municipal que ens permeti fer un seguiment demogràfic de Premià de Mar. Durant la dècada de 1860 Premià de Mar era un poble petit i poc desenvolupat urbanísticament. En el plànol

de Jeroni Boada 1861 hi trobem els carrers de la vila, i el **carrer de l'Alfons** ja hi és dibuixat, però no té nom perquè no hi ha cap edificació. Sembla més un cós que un carrer, perpendicular als carrers de Sant Francesc i Sant Joan (avui Sant Miquel). Per tant, hem de situar l'origen físic del carrer en la forquilla temporal 1861–1905. El període, però, és molt dilatat i caldria trobar referències fiables per poder formular una hipòtesi.

Arxiu Municipal de Premià de Mar. Fragment del plànol de Premià de Mar (25 de gener de 1861)

Paral·lelament, altra documentació ens aporta nova informació. En un plànol de 1923 (com a molt enrere, aquest plànol ha de ser de 1923 perquè hi consta el carrer d'Àngel Guimerà, inaugurat el setembre d'aquell any) hi diu clarament **calle de Alfonso XII**, la qual cosa ens fa ballar el cap: [Alfons XII](#) o Alfons XIII? Amb aquest dubte no podem donar el tema per tancat perquè la informació disponible no és conclouent. Si el carrer ja existia al segle XIX i tenia nom, no es podia dir **carrer d'Alfons XIII** perquè aquest rei ho va ser a partir de la seva majoria d'edat legal el 1902. En qualsevol cas, fos Alfons XII o fos Alfons XIII, en algun moment la numeració ordinal del borbó va caure perquè els padrons de 1905, 1915 i 1920 sempre recullen el nom de **carrer de l'Alfons**, però mai amb la numeració ordinal del monarca.

Arxiu Municipal de Premià de Mar. Fragment del plànol de Premià de Mar (ca. 1923)

Amb l'ànim d'aportar més dades sobre el tema —i, si escau, trobar una motivació en la denominació d'aquest carrer—, podem fer referència a un viatge que Alfons XIII va fer de Barcelona a Girona. El ferrocarril en què viatjava va fer parada a Premià de Mar, si bé el jove monarca no va baixar del tren. La premsa de l'època recull l'anècdota de manera desigual. Segons el setmanari *El Diluvio* (9 d'abril de 1904), l'acollida que va tenir va ser irrellevant:

En Premià de Mar solo ha parado el tren un momento. No había en la estación comisiones, á causa, segun se dice, de no estar determinada la parada.

El to de la notícia és fred i el contingut, mínim. En canvi, la crònica que en fa el diari *La Veu de Catalunya* (notícia del dia 8 d'abril de 1904 i repetida l'endemà) contradiu la del *Diluvio* i ho fa amb un to radicalment diferent:

Premià, 8, 9'45 matí.

A causa de tenir que esperar aquí un encreuament de trens, s'ha aturat aquí el tren real.

L'anden estava plé de las principals familias de la població y a la valla de la vía hi havia una gran gentada.

Al veure que s'aturava el tren, s'hi ha acostat el senyor rector y ha dirigit al Rey un discurs de salutació y benvinguda, que ha sigut regraciat pel monarca.

Aquest al moment de marxar el tren ha dirigit un expressiu saludo a unes hermosissimas senyoretas que'l saludavan desde las finestras del primer pis de la estació.

Ha sigut molt aplaudit y victorejat pel poble. Las noyas feyan voleyar els blanchs mocadors. El Rey saludava militarment.

A partir d'ací, dues preguntes: 1) Podria ser que el carrer fos dedicat a Alfons XII i que el carrer d'Alfons XII acabés essent carrer d'Alfons i, via *vox populi*, carrer del fons? És una especulació, però no és gaire plausible. 2) Podria ser que el carrer dedicat a Alfons XII —monarca mort el 1885— canviés de nom amb motiu de l'entusiasme que suscità a Premià de Mar l'entronització del seu fill pòstum Alfons XIII l'any 1902? La idea tampoc no ens sembla prou convincent.

Per si és d'utilitat, podem aportar la informació que Ramon Salicrú Puig recull en el seu llibre *Mataró, carrer a carrer (Capgròs, Mataró 2006)*: l'antiga Ronda d'Alfons XII és una àmplia avinguda projectada el 1878 en el Pla d'Eixample local i dedicada a qui era rei d'Espanya en aquell moment. L'any 2018 la denominació de [Ronda d'Alfons XII de Mataró](#) canvià per la de [Ronda de la República](#), nom que ja havia tingut abans de 1939.

En definitiva, sobre el nom del **carrer de l'Alfons**, fins ara hem pogut arribar fins aquí.

([carrer de l'Alfons a Google Maps, 2023](#))

Toni Civit Rey

Setembre de 2023